

GÖREVE ERKEN GÖNDERİRDİ*

*Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm
Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.*

*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn, alâ külli hâ-
lin ve fî-külli hîn... Ve's-salâtu ve's-selâmu âlâ
seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidina mu-
hammedin ve âlihi ve sahbihî ecmaîn... Ve men
tebiahû bihsânin ilâ yevmid-dîn...*

*Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân ve ey-
yühe'l-müslimûn!.. Feinne efdale'l-kitâbi
kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ
muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem... Ve
şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin
bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâ-
letin ve sâhibehâ fi'n-nâr, ve bi's-senedi'l-mut-
tasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selle-
me ennehû kâl:*

كَانَ إِذَا بَعَثَ سَرِيَّةً أَوْ جَيْشًا بَعَثَهُمْ مِنْ أَوَّلِ
النَّهَارِ

(د.ت.ه. عن صخر)

RE. 528/5 (*Kâne izâ bease seriyyeten ev ceyšen
beasehüm min evveli'n-nehâri.*)

*Sadaka rasûlü'llâh, fî külli akvâlihî, ve
ef'âlihî.*

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti,

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

bereketi, dünyada ve ahirette üzerine olsun...
Rabbimiz iki cihanda rahmetine mazhar
eylesin...

Peygamberimiz Efendimiz Muhammed-i Mustafâ
SAS Hazretlerinin mübarek hadîs-i şerîflerinden
bir miktar okuyup, taallüm ve tefeyyüz eylemek
üzere şu mescidde toplanmış bulunuyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izah edilme-
sine başlamazdan önce, Peygamber Efendimiz
Muhammed-i Mustafâ Hazretlerine bağlılığımızı,
sevgimizin, saygımızın, bir nişanesi olmak
ve rûh-ı pâkine takdim kılınmak üzere; ve onun
cümle âlinin, ashabının, etbainin, ahbabının
ruhlarına hediye olmak üzere; sâir enbiyâ ve
mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukarrabînin
ruhlarına ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in
mürşidleri olan ulemâ-i muhakkıkîn verese-i
nebî sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ruh-
larına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerifleri bize kadar nakil ve rivayet
eylemiş bulunan bütün hadis alimlerinin ve
râvilerin ruhlarına; ve eseri te'lif eylemiş olan
Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hocamızın ve
kendisinden feyiz aldığımız Hocamız Mehmed
Zâhid-i Bursevî'nin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, Fâtih
Sultan Mehmed Hanın, şehidlerin, gazilerin,
mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu
beldeyi düşmanlardan korumuş ve temizlemiş
olan mübareklerin ruhlarına hediye olsun diye;

Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve bilhassa
içinde toplanıp, ibadet edip hadis-i şerifleri

okuduğumuz şu caminin bânîsi İskender Paşa Hazretleri'nin ve tekrar tekrar tamir ve tevsi eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere gelmiş olan siz mübarek kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun ömür sürüp, sünnet-i seniyye-yi Nebevî'ye temessük eyleyip, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyüp, Rabbimizin rızasına vâsıl olup, cennetiyle ve cemâliyle müşerref olmamız için bir Fâtîha, üç İhlâs- ı Şerîf okuyalım, öyle başlayalım, buyurun:

.....

a. Birliğı Göreve Erken Gönderirdi

Peygamber SAS Efendimiz'in sîret ve şemâilinden, ahlâk ve ef'âlinden bahseden rivayetleri okumaya devam ediyoruz. *Râmûzü'l-Ehâdîs* kitabının sonunda Peygamber Efendimiz'in ahlâk ve şemâiline dair ilave edilmiş bölümünde 528. sayfada, 5. rivayeti okuduk. Tirmizî'de, İbn-i Mâce'de ve Ebû Davud'da kaydedildiğine göre:¹

¹ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.476, no:1133; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VII, s.182, no:2239; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VI, s.493, no:2227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.417, no:15481; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.319; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.160, no:432; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.27, no:42; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.IV, s.242, no:2402; İbn-i Hibbân, c.XI, s.62, no:4757; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XII, s.516, no:34306; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.516; Sahr elGâmidî RA'dan.

كَانَ إِذَا بَعَثَ سَرِيَّةً أَوْ جَيْشًا بَعَثَهُمْ مِنْ أَوَّلِ

النَّهَارِ

(د.ت.ه. عن صخر)

RE. 528/5 (*Kâne izâ bease seriyyeten ev ceyšen, beasehüm min evveli'n-nehâri.*)

(*Kâne izâ bease seriyyeten ev ceyšen*)
“Peygamber SAS Efendimiz bir seriyye veya bir orduyu göndereceği zaman, (*beasehüm min evveli'n-nehâri*) onları günün evvel vaktinde, sabah erkenden gönderirdi.”

Seriyye; geceleyin gizlice seyahat eden askerî birlik, grup mânasına geliyor. *Serâ-yesrî* veyahut da *esrâ-yüsrî-ısrâ*; bunlar gece seyahat etmek demektir. Peygamber SAS Efendimiz de Mi'rac'da önce Mekke-i Mükerreme'den Kuds-ü Şerif'e kadar geceleyin götürüldü. Onun için *ısrâ* deniliyor bu hadiseye. Yani Peygamber Efendimiz geceleyin alındı, oradan öbür tarafa götürüldü.

“—Rüyada mı?”

Hayır. Uyanıkken götürüldü ve yolda birtakım şeyleri göre göre gitti. Birtakım kimselere birtakım yardımlar yapa yapa gitti. Birisi devesini kaybetmiş, ona devesini buldurdu ve sâire. Yani hepsi delil olsun diye, hepsi hikmetli...

Ona *ısrâ* deniliyor. Kudüs'ten de semâvâtı geçip

Rabbü'l- âlemîn'in huzûr-u izzetine varmasına da *Mi'rac* deniliyor, biliyorsunuz. *Seriyye* de geceleyin hareket eden, geceleyin yolculuk eden grup, askerî grup, topluluk mânasına geliyor.

Peygamber SAS Efendimiz Medîne-i Münevver'e'de temekkün eyledikten ve İslâm'ı yerleştirdikten sonra muhtelif yerlere çeşitli görevlerle birlikler göndermiştir. Bu birlikler gittikleri yerlerde İslâm'ı tebliğ etmek ve temerrüt edenleri, karşı gelenleri te'dib etmek veya zaten karşı gelmiş olanları cezalandırmak için askerî bir harekât olarak yapılmıştır.

Peygamber SAS Efendimiz hem imâmü'l-müslimîndir, hem emîrû'l-mü'minîndir, hem peygamberdir, hem komutandır. Her şey kendisindedir. Komutandır; onun için öyle seriyye de göndermiştir, seriyyeden ayrı ordu da göndermiştir.

Hatta en son hazırladığı ordunun başına Üsâme Hazretleri'ni tayin buyurdu. Ama pek çok kimse itiraz etmek istediler;

“—Yani böyle bir kimsenin başkan olması, komutan olması doğru olur mu? Bizim içimizde bu kadar asaletli kimse var, ordu komutanlığına onu şey yapsak. Bu nihayet işte Zeyd'in oğlu, Üsâme; biraz rengi esmer, biraz kölemsi filan gibi bir durumu var.” dediler.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz çok dirayetli, dedi ki:

“—Öyle şey olur mu? Rasûlüllah Efendimiz'in tayin ettiği komutanı ben değiştirir miyim? Mümkün mü?”

Onu vazifesinde ibkà etti. Bu hadiseler Peygamber Efendimiz âhirete irtihal ettiği sıralarda oldu.

“—Evet, vazife senindi, yine devam et!” dedi ve kendisi onun bineğinin dizgininden tutup, önünden böyle çekerek yolcu etti.

Şehrin dışına kadar kendisi götürdü bizzat ki halîfe-i müslimîn iken, halîfe-i Rasûlüllah iken komutanının önünde yürüdü. Onları teşvik etmek, teşcî etmek için yürüdü.

Komutanlık makamı bir vazifedir. Yani komutan vazifelidir, memurdur. Asıl müslümanların başkanı halifedir; ötekiler, komutanlar memurdur. Askerî birliklere küçük olursa *seriyye*, büyük olursa *ceyş* deniliyor; gönderilen ordu mânasına geliyor. Bunları Peygamber Efendimiz göndereceği zaman günün evvel vaktinde, erkenden sabahleyin gönderirdi. Tabii adı *seriyye* ama gündüz gönderiyor. Yani gece seyahat eden şey olarak... Tabii o gider bir yerde konaklar, gündüz çıktıktan sonra gece kimse görmeyecek şekilde sessizce hareket eder, ondan sonra varacağı yere varır. “—Niye öyle?” Sabahın evvel vakti mübarektir. Peygamber Efendimiz’in başka hadîs-i şerifinden biliyoruz ki bu ümmete ve Peygamber Efendimiz’e günün evvel vakti mübarek kılınmıştır.

Peygamber SAS Efendimiz:²

² Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.476, no:1133; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.VII, s.182, no:2239; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VI, s.493, no:2227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.417, no:15481; Begavî, *Şerhü’s-Sünen*, c.V, s.319; İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.27, no:42; Şeybânî, *el-Âhâd ve’l-Mesânî*, c.IV, s.242, no:2402; İbn-i Ebî Şeybe, *Mu-*

اللَّهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا

(حم. حب. عن صخر الغامدى)

(*Allâhümme bârik li-ümmetî fî bükûrihâ*)

“Allahım, günün evvel vaktini ümmetim için mübarek ve bereketli kıl!” diye dua etmiştir. Onun için, bizim İslâmî töremizde Peygamber Efendimiz’den beri o tavsiyeleri yapagelen ecdadımızdan gördüğümüz; sabahın erken vaktinde işe koyulmaktır. Mü’min ne yapar? Teheccüde kalkar. Kalkarsa ne mutlu, çok sevap kazanır. Ondan sonra biraz yan tarafına şöyle yatıp, yaslanıp istirahat edebilir. Sonra sabah namazına kalkar. Sabah namazına namazı kılmaya camiye gelir. Camiye geldikten sonra Peygamber Efendimiz *İşrak* vaktine kadar, yani güneş doğup biraz yükselinceye kadar ibadet ve tâatle, zikirle meşgul olmayı severdi ve tavsiye etmiştir ve bunun çok bereketli ve çok sevaplı olduğunu bildirmiştir. Ebû Davud’da ve Tirmizî’de sahih, sıhhatli, hasen rivayetler vardır bu konuda...

Onun için biz de hocalarımızdan öyle gördük, fiilen hayatımızda gördük. Kitaplarda da okuduk ki, evliyâullah hep böyle Peygamber Efendimiz’in bu tavsiyesini tutmuşlar ve böylece hareket etmişler. İmam-ı Rabbanî’nin hayatını okudum ki, o da sabah namazından sonra böyle işraka kadar beklerdi diye. Abdülehad-i Nurî

sannef, c.XII, s.516, no:34306; İbn-i Esir, *Üsdü’l-Gàbe*, c.I, s.516; Sahr elGàmîdî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XII, s.320, no:35203; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.VI, s.221, no:5067.

Hazretlerinin hayatını okudum ki, o da böyle yapardı diye hep kitaplarda yazıyor.

Sonra Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

“—Rızkınızı aramak yerine uykuya kaymayınız dalmayınız.”

Yani oradan rızkınızı aramaya gidiniz. Bizim prensibimiz böyle. Yani âdetimiz, âdet-i seniyyemiz böyle... Namazı kılacak, İşrak namazını kılar, ondan sonra kalkar dükkânını besmeleyle açar.

Benim bazı tanıdığım kimseler var, sabah namazını dükkânlarının orada kılarlardı. Kitap da götürürlerdi. Şu bizim Râmûz kitabından filan. Açarlardı, oradaki hamallara filan okurlardı. Maalesef hamallar falan erken gelir, patronlar gelmez. Hamallarla sabah namazını falan kıldıktan sonra açıp Râmûz'dan biraz kitap okuyup, ondan sonra besmeleyle dükkânı açardı. Cumartesi günü kapatıyorlar. “Yahudiler kapatıyor, ben niye kapatayım?” diye kapatmazdı.

Cumartesi günü yahudilerin diye tatil olmuş, pazar günü hıristiyanlara... Oh kiliseye gitme fırsatı tamam... Cuma günü de ödeme günü yapmışlar; bir telaş bir üzüntü bir koşuşma... Mü'min ibadetini yapamayacak. İş günü yapılmış zaten. Cumanın tatil yapılması için birkaç teşebbüs oldu cuma günü tatil olsun filan diye. Mecliste bu konuda kanun teklifi yapanlar oldu ama, öteki arkadaşları katılmamışlar bu teklif veren kimseye, tahakkuk etmedi, edebilir.

Yani niye pazar günü tatil olsun?

Temenni ederiz ki; bizim mebuslarımız şu memleketin büyük ekseriyetinin arzusuna uygun olarak, cuma gününü tatil yapar da herkes cuma günü sabahtan güzel gusül abdestini alır, temiz pak elbiselerini, bayramlık elbiselerini giyer, hoş kokuları sürünür, camiye erkence gelir, vaaz, nasihat dinler, sevap kazanır.

Erken gelen bir deve kesmiş gibi sevap kazanır. Biraz geç gelen bir koyun kesmiş gibi sevap kazanır. Derece derece, yani geç kaldıkça sevabı azalıyor. Ezan okunduktan sonra da melekler gelenlerin sevabını yazdıkları defteri kapatırlar artık. Çünkü hutbe başladı. Demek ki erken gitmek iyi. Halbuki biz şimdi erken gidemiyoruz.

Cuma günü, geçtiğimiz bu iki gün önceki cuma günü Ankara'daydım, baktım, cuma namazı kılınacak. Dediler ki:

“—Saat 12’de kılıyoruz.”

Yani Diyanet, memurlar yetişsin diye 20-25 dakika tehir ettirmiş. Yetişecek zavallılar, iyi, güzel yani. Bu tedbir fena bir tedbir değil. Çünkü o zamanda da kılınabilir. İyi, cumalarını kaçırmamış oluyorlar.

Gene nefes nefese kalacak, yine yemeğini tam yiyemeyecek filan. En iyisi tatil olması. Evinde durur, gusül abdestini alır, cumaya gelir. Gusledip cumaya gelenin bir haftalık günahları üç gün ziyadesiyle siliniyor.

Gusül abdestini alır, Kur’an’ını okur. Kehf Suresi’ni okursa yine on günlük günahı af oluyor diye müjdeler var. Tesbihini çeker, mübarek

bir şekilde, kabir ziyaretini yapar, büyüklerinin kabirlerini ziyaret eder; babasının, anasının, büyüklerinin... Böyle sevaplı işlerle meşgul olur. Hasta ziyareti cuma günü çok sevap...

Söz sözü açtı böyle bu noktalara kadar geldi. Yani Peygamber SAS Efendimiz'in âdet-i seniyyesi erkenden orduyu göndermekti. Biz de erkenci olalım demek istiyoruz. Fakat bugünkü sosyal yaşamımız, yaşantı şeklimiz maalesef bizim İslâmî ibadet ve inanç sistemimize göre ayarlanmış değil.

Şimdi bugünün insanı ne yapıyor?

Eskiden ben hatırlıyorum, akşam ezanı okunduktan sonra eve gelsek, çok korka korka gelirdik. Akşam ezanı okundu biz eve girmemişiz, geciktik. Muhakkak büyük bir mazeret olmalı ki insan kendisini affettirebilsin, yoksa çok ayıp etmiş olur.

Neden akşamdan önce gelecek?

Çünkü mü'min gündüz oruçlu olabilir. Akşam sofrasında bütün herkes hazır olmalı, oruçlu iftar etmeli. Sistemimiz öyleydi bizim eski sistemimiz. Akşam vaktinde iş bitiyordu, akşam ezanıyla beraber. Hem de güneş de batmış, karanlık da gelmiş oluyor, ne güzel. Şimdi bakıyorum çocuklar bile biz yatsı namazından çıkıyoruz, akşam namazından çıkıyoruz sokaklarda çantalarıyla ilkokul çocukları ortaokul çocukları dolaşiyor. Sistem başkalaşmış.

Bir kere akşam erkenden eğer yemeğimizi yesek, iftar vaktinde tam. Yatsı namazına gelsek,

yatsı namazını kılsak, 13 rekât eğileceğiz kalkacağız, bu midede bir şey kalmaz, öğütülür. Ondan sonra da biraz abdest almak, dört rekât namaz kılmak filan yattığı zaman insan mide-sindeki gıdası hazmolmuş olarak yatar. Kalbi yorulmaz, midesi bozulmaz, bağırsakları gaz dolmaz, güzelce istirahatını yapar, uykusundan da fayda alır.

Yoksa mide doluyken yattığı zaman uykusundan fayda almıyor, dövülmüş gibi kalkıyor. Kalktığı zaman ağzı acı kalkıyor, boğazı başka türlü kalkıyor. Hep sistemin bozukluğundan. Halbuki akşam ezanı okununca yemeği yiyecektik, yatacağımız vakte kadar midemiz boşalacaktı, hafif bir mideyle yatacaktık, istirahat edecektik. Ondan sonra sahur vaktine kalkacaktık.

Neden kalkacaktık? Zaten midemiz boş olduğu için uyku yeter, yorgunluk olmaz. Hem de o vakte kadar uykuyu almış olursun. Sistemimiz, İslâmî sistemimiz bozuldu.

Şimdi nasıl oluyor?

Öğrenciler şu vakitte geliyor, baba şu vakitte geliyor, bilmem kim bu vakitte geliyor. Bir kere 7-8 filan yatsı akşam hiç düşünülmeden akşam oluyor. Ondan sonra da bir televizyon belâsı var; vakitleri telef makinesi, telefisyon... Onun karşısına geçiliyor. Taa en sonundaki bayrak merasimine kadar millet onun karşısında esir. “Kıyırdama, eller yukarı, yakarım seni.” demiş gibi sanki, herkes televizyonun başında. Hangi program varsa, reklamlar dahil, iki tane de kanal çıktığı için bir o kanala, bir o kanala,

hangi kanala düşeceğini şaşırıyor bazen. Gece 12, bazı gece korku filmleri varmış saat 1-2.

Saat ikide yatmış olan bir insan sabahleyin nasıl erken kalkacak, o sabahın bereketli vaktinden istifade edecek? Edemiyor. Sistem değişti çünkü.

Halbuki müslüman yatsıdan sonra yatacaktı, uykusunu alacaktı, duaların kabul olduğu seher vaktine, yani öteki televizyoncuların korku filmini bitirdiği zamana uykusunu almış olarak kalkıp, seher vaktinde; “Dağlar ile taşlar ile seherlerde kuşlar ile çağırayım Mevlam seni” diye aşk ile şevk ile ibadet edecekti. Olmadı.

Neden? Haberler, filanca program, filanca film, filanca bilmem ne, falanca bilmem ne derken şey alt üst oluyor.

Sabahleyin mümkün değil, sabah namazına çok kimse gelemiyor o yüzden. Eğer namaz ehli ise kalkıyor. Bir abdestini alıyor pijamasıyla. Ondan sonra daha uykunun taraveti, tazeliği, mahmurluğu üzerinden aman kaçmasın, uykum dağılmasın diye düşünüyor, pijamasıyla hemen dört rekât namazı kıldı mı, iki sünnet iki farz, haydi cup tekrar yatağa.

Kaçta kadar? Dokuz mu olur, on mu olur, 11 mi olur... Eğer senin bir acil işin var da, çarşıda pazarda açık dükkân ararsan hiç 8’de 9’da arama. Çarşılar in cin top atan تنها yerler oluyor sabahın erken vaktinde. Öğleye doğru esnafımız artık gözlerini yıkamış, çapaklarını gidermiş olarak geliyor. Ondan sonra da geç vakte kadar çalgılar, videolar, bilmem neler,

bir gürültü, bir hay huy gidiyor.

Bu hengâme içinde biz ne yapacağız?

Eğer esnaf isek, eğer hür isek, serbest isek, kendi programımızı İslâm'a göre, sevap kazanmaya göre, günahlardan kurtulmaya göre çizeceğiz. Sabahleyin işe erken başlayacağız. Peygamber Efendimiz'e ve ümmetine sabahın erken vakti mübarek kılınmıştır. Hem feyizlidir hem bereketlidir. Kazancın da hayırlı olur, bereketli olur, zamanın da.

Bilmiyorum hiç böyle sabah erken işe koyuldunuz mu? Bakarsınız saat 9.00...

“—Yaa çok iş yaptım, hâlâ saat 9 mu?”

Evet 9.00... Gene biraz daha çalışırsınız, çalışırsınız bakarsınız saat 9.30, bakarsınız 10, bakarsınız 11, bakarsınız 11.30, yani 12'ye gelinceye kadar bütün işleri bitirirsiniz.

“—Var mı bana daha iş?” diye.

Bir bereket var çünkü... Her şey biter. Millet daha yeni işe başlarken siz her şeyi bitirmiş olursunuz.

Ben böyle bazı genel müdürler de biliyorum; açıkgöz insanlar, müslüman insanlar, biliyorum; sabahleyin sabah namazından sonra gidiyor daireye... O zaman ne ziyaretçi gelir, ne kendisini meşgul edecek insan gelir. 9'a 10'a kadar işlerini bitiriyor.

Ondan sonra ziyaretçiler geldi mi, zaten çaylar gelsin, bilmem neler gitsin, doğru düzgün bir çalışma yapması mümkün değil. Ziyaretçileri savdıktan sonra, 5'den sonra yine

çalışıyorlardı bizim arkadaşlarımız, 10'a-11'e kadar çalışıyorlardı. Yani halka hizmet diye çalışıyorlardı öyle. Allah sa'ylerini meşkûr eylesin...

Muhterem kardeşlerim!

Demek ki biz bir değişim içindeyiz halk olarak, insanlar olarak. İslâm'dan uzaklaşınca yaşamımız da değişiyor. İslâmî ibadetleri yapmayınca hıristiyanların halleri gibi oluyor halimiz. Halbuki rahmetli anam bana derdi ki:

“—Evladım erken kalk! Eğer erken kalkmazsan rızıkları dağıtan melekler gelir, müslüman çocukları uykudaysa gider o rızıkları kâfirlerin erken kalkan çocuklarına verir. Onlara kaptırma rızkı. Kalk evlâdım!” derdi rahmetli.

Öyle teşvik ederdi bizi. Erken kalkmamız, erkenden işe koyulmamız lazım.

Almanya'da bir müddet bulundum. Devlet, üniversite görevlendirdi, kütüphanelerde araştırmalar yapmak için Münih'de altı ay bulundum. O esnada da çocuğum ilkokula gidiyordu.

İlkokula ne zaman gidiyorlardı? Ortalık kapkaranlık, daha geceyken. Servis arabasına biniyorlardı gidiyorlardı. Yani daha sokak lambaları yanarken, gökyüzü daha mavileşmemişken, kapkaranlıkken giderlerdi. İlkokul çocuğu, birinci sınıf, okula o vakitte gidiyordu.

Arkadaşlarımız vardı fabrikaya giderlerdi, BMW fabrikasına. Sabah namazını orada kılarlardı. Sabah namazını kaçırarak gibi olurlardı. Öyle saatlerde giderlerdi. Sabah vardiyasında. Öyle

erken giderlerdi. Bu adamlar böyle çalışıyorlar. Harıl harıl, vızır vızır çalışıyorlar. Çalışan yol alır. Yürüyen yol alır. Allah-u Teâlâ Hazretleri çalışana çalıştığıının semeresini veriyor. İster mü'min olsun ister kâfir olsun, gayrimüslim de olsa çalıştığı zaman çalışmasının sonucunu alır. Aldılar. İlerlediler. Madencilikte, teknolojiye, sanayide, ticarete, siyasette... Her şeyde ilerlediler; coğrafyada, keşiflerde... Dünyanın her tarafını onlar tuttular. Koca koca kıt'alar buldular.

Halbuki bizim ne güzel denizcilerimiz vardı. Rahmetli Barbaros Hayrettinlerimiz vardı Akdeniz'de cevlan eyleyen.

Onlar tuttular Amerika'yı buldular. Halbuki ilk defa İslâm coğrafyacılara bahsetmiş o tarafta kıtalar var diye, o koca deniz geçildiği zaman öbür tarafta kıtalar var diye İslâm coğrafyacılardan öğrenmişler. Hatta bazı profesörlerin makaleler yazmalarına ve araştırmalar sonunda belirtmelerine göre ilk defa müslümanlar gitmiş oralara. Kristof Kolomb'dan önce gitmiş.

Sonra Avustralya'yı buldular. Öyle yakın zamanda buldular ki, Avustralya'nın 200 yıllık tarihi var. Yani biz bulabilirdik. Bizim gemiciler gitselerdi, Avustralya kıtası dünyanın bilmem kaçınıcı kıtası, bizim olsaydı... Şimdi İngiltere'nin, Avustralya'da yerleşmek için kraliçeye sadakat yemini etmek şart. Müstakil bir devlet gibi görünüyor ama İngiltere kraliçesine yemin etmeden oraya vatandaş olunamıyor. "Sadakat göstereceğim ben Kraliçe

Hazretlerine!” diye yemin edecek de, o zaman onu vatandaşlığa kabul edecekler.

Koca koca diyarları aldılar. Kanada, Avustralya, Afrika'nın nice nice yerleri... Dيارları aldıkları yetmiyormuş gibi oradaki müslümanları da esir aldılar. Onları da Amerika'ya götürdüler, işçi olarak tarlalarında çalıştırdılar. Bugünkü Amerika zencilerinin asılları Afrika'dan esir tüccarları tarafından köyler basılarak, evler yıkılarak, aileler parçalanarak yağmalanmış insancıklardır, mazlumlardır.

Biz çalışmadığımız, yan gelip yattığımız, gevşek durduğumuz, muhabbetsiz olduğumuz, İslâm'ı yaşamadığımız, Allah'ın emirlerini iyi tutmadığımız için kâfirler ileri gitti, Allah da bizi cezalandırdı. Ceza. Yani çalışmamanın sonunda gelen bir ceza oldu. Onun için erken yapalım işlerimizi. İşimize erken koyulalım. Başkası daha yeni toparlanırken biz gittiğimiz yere gidip gelmiş olalım.

Bu hadîs-i şerif hatırınızda böylece kalsın. Peygamber Efendimiz orduyu da erken gönderirdi. Çünkü mübarek bir zaman. Günün o saati mübarek bir zaman olduğu için erkenden gönderirdi.

b. Sözü Kısa Tut!

Taberânî Ebû Ümâme RA'dan şöyle rivayet etmiş:³

³ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.154, no:7662; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.II, s.259, no:1685; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.417, no:3159; Ebû Ümâme RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.375, no:23331; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXX-

كَانَ إِذَا بَعَثَ أَمِيرًا قَالَ أَقْصِرِ الْخُطْبَةَ وَأَقِلَّ
الْكَلَامَ فَإِنَّ مِنَ الْكَلَامِ سِحْرًا

(طب. عن أبي أمامة)

RE. 525/6 (*Kâne izâ be'ase emîran, kâle: Aksîri'l-hutbete, ve ekille'l-keleme; feinne mine'l-keleami sihran.*)

(*Kâne izâ be'ase emîran*) “Peygamber SAS Efendimiz bir komutanı, ‘Seni emir tayin ettim, git filanca yere!’ diye görevlendirdiği zaman, (*kâle*) ona derdi ki: (*Aksîri'l-hutbete*) “Sözünün hutbesini, giriş kısmını kısa tut, (*ve ekille'l-keleme*) ve sözünü çok söyleme, az konuş!”

“—Sadede gel!” diyoruz ya hani. “Lafı çok uzatma, sadede gel!” dediğimiz gibi.

(*Feinne mine'l-keleami sihran*) “Çünkü sözde bir sihir vardır.”

Nasihatinin arkasından niye bu cümleyi söylemiş diye düşünecek olursak; Peygamber SAS:

“—Uzun boylu konuşma! Uzun boylu konuştuğun zaman bu sözün içinde birtakım tesirler vardır. Nasıl sihir yasaksa, o sözler de karşı tarafta yanlış şeyler meydana getirebilir. Onun için özlü konuş, hemen sadede gel, girişini kısa tut!” filan mânasına.

Hutbe iki mânaya geliyor. Daha pek çok mânalara da gelebilir ama başlıca iki mânası var:

Bir; bir konuşmanın başındaki ön, giriş kısmı.

Meselâ, biz burada bu dersimize başlamadan önce ne diyoruz? Hamd ediyoruz, salât ü selam getiriyoruz, dua ettikten sonra (*emmâ ba'du*) diyoruz, ondan sonra başlıyoruz hadîs-i şerife... İşte buna hutbe-i kelâm derler, yani sözün giriş kısmı, hutbesi demektir.

Bir de minbere çıkıp da yapılan uzun konuşma vardır, ona da hutbe derler. Tabii onun da çok uzun olmaması, onun da özlü olması lazım. Ve onun da çok iyi hazırlanması lazım. Çok dikkat etmeli. Yani hatiplerimiz imamlarımız bunun çok güzel bir fırsat olduğunu, İslâm'ın çok güzel bir ibadeti olduğunu bilmeli!

Cuma ibadeti İslâm'da çok güzel bir ibadet, şahane bir ibadet ki; haftada bir bütün o beldenin müslümanları bir yerde toplanıyor, emrinin altında gözünün önünde... Boş şeylerle onları oyalamamalı, canlı konuları hafta içinde not etmeli, önemli konulara temas etmeli, oraya gelenleri İslâmî bakımdan harekete geçirecek, şuurlandırarak ve oraya gelişlerinden onları istifade ettirecek konuşma yapmalı!

Tabii bu da özlü olmalı, çok uzun olmamalı. Çünkü uzun olduğu zaman kişi anlamaz, unuttur, hatırında kalmaz. Bir de tatsız tuzsuz konular gediği zaman, o zaman daha da fena oluyor.

Geçenlerde bir yerde konuştuk. Bir müftü efendi de şikâyet etti. Bir yüksek şahsiyet de vardı, o da şikâyet etti. Hutbelerde anneler günü, babalar günü, orman haftası, bilmem ne haftası, falanca haftası, filanca haftası...

Sen kendi dairende benim konularımı işliyor musun bir hafta da? Sen Orman Bakanlığı'nda benim dinî konularımı işliyor musun bir-iki hafta memurlarına? Sen Sağlık Bakanlığı'nda benim konularımı işliyor musun doktorlarına, memurlarına bir-iki hafta? İşlemiyorsun. Ama gelip benden cemaate bunu söyle diye istiyorsun.

Benim burada cemaate söyleyeceğim mühim şeyler var. Sen onu, halk eğitimini yap kendin... Broşür dağıt, dispanser çalışması yap!

Öyle şeylerle hutbeler işgal ediliyor ki; "Ey cemaat-i müslimîn! Hutbemizin mevzuu şudur." deyince millet başlıyor uyumaya. Hoşlanmıyor.

Ben şahsen bazılarından hoşlanmıyorum ve bu da tenkit mevzuu yapılıyor. Onun için hatiplerin canlı konuları işlemesi gerekiyor. Öyle ses getiren konular olmalı. Allah razı olsun bazı böyle hatip kardeşlerimi hatırlıyorum, güzel hazırlanırlar ve camileri tıklım tıklım dolar. En büyük camiye tayin edilmiş, cami tıklım tıklım dolar.

Neden? Millet nerede fayda varsa orayı biliyor ve buluyor. Faydalı şeyi istiyor, vaktini boş geçirmek istemiyor.

c. Peygamber Efendimiz'in Hassâsiyeti

Hiz. Âişe Validemiz'den rivayet edilmiş bu üçüncü rivayet. Diyor ki Hiz. Âişe anamız; Âişe-i Sıddîka RA, Hiz. Ebû Bekir'in kızı ve müslümanların anası ve kadınların alimlerinden ve Peygamber Efendimiz'in mübarek zevcelerinden Âişe

Anamız, Validemiz naklediyor ki:⁴

كَانَ إِذَا بَلَغَهُ عَنِ الرَّجُلِ شَيْءٌ لَمْ يَقُلْ مَا بَالَ فُلَانٍ
يَقُولُ وَلَكِنْ يَقُولُ مَا بَالَ أَقْوَامٍ يَقُولُونَ كَذَا وَكَذَا

(د. عن عائشة)

RE. 528/7 (*Kâne izâ beleğahû ani'r-racüli'ş-şey'ün, lem yekul: Mâ bâlü fulânin yekülü; velâkin yekülü; Mâ bâlü akvâmin yekülûne kezâ ve kezâ.*)

(*Kâne izâ beleğahû ani'r-racüli'ş-şey'ün*) “Peygamber Efendimiz’e bir şey ulaştığı zaman; bir haber, birisinin yaptığı bir iş kendisine geldiği zaman; o işte hatalı, onu söylemesi lazım. Söyleyeceği zaman, (*lem yekul: Mâ bâlü fulânin yekülü*) ‘Filancaya ne oluyor? Bunu niye böyle söylüyor? Niye bu işi böyle yapıyor filanca?’ demezdi.

(*Velâkin yekülü*) “Ne derdi? (*Mâ bâlü akvâmin yekülûne kezâ ve kezâ*) ‘Bazı insanlar, bazı topluluklar niye şöyle şöyle diyorlar, niye şöyle yapıyorlar?’ derdi.”

Yani saklıyor, isim zikretmiyor, belli etmiyor, tek bir şahsı hedef olarak göstermiyor. Bir kişi de olsa, “Bazı topluluklar niye böyle yapıyorlar?” derdi, bunu bir kimseyi hedef almadığını belirtmek için, saklamak için yapardı.

⁴ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XII, s.409, no:4156; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.265, no:8099; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XIII, s.90, no:5137; Beyhakî, *Âdâb*, c.I, s.204, no:165; Hz. Aişe RA’dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.137, no:18383; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.183, no:6614.

Onun için biz de bir tenkit yapacağımız zaman bir yerde, bu edebe riayet edelim! “Bazı insanlar şöyle yapıyorlar. Öyle yapılmasa, böyle olsa daha iyi olur. O söz yanlışdır, o iş yanlışdır. Onun doğrusu budur.” filan diye öyle anlatmalı.

“—Sen niye öyle yapıyorsun? Senin o sözün yanlış.” filan tarzında olursa kalp kırmalar olur.

Peygamber SAS Efendimiz’in müstesna, şahane edeplerinden bir edep de budur. Bakın ne kadar dikkatli, ne kadar hassas bir yüksek terbiyesi olduğunu görüyoruz Peygamber SAS’in...

“—Bazı insanlar niye böyle yapıyorlar? Niye böyle söylüyorlar?” derdi de, “Filanca niye şöyle yapıyor?” diye söylemezdi.

İsim zikretmezdi. Ve tek şahsı hedef aldığını, insanların anlayacağı bir şahsı ima etmekten sakınırdı. Bu da güzel bir edeptir, hatırınızda kalsın.

Dedelerimiz niye;

“—Sana söylüyorum kızım, sen anla gelinim.” demişler?

Niye bu böyle olmuş? Geline doğrudan doğruya niye söylememiş? Gelin de onun gelini işte. Oğlunun karısı. Oğluna söylerse, alimallah duman attırır ona... Niye öyle yapmamış?

Öyle yapmıyor, dolaylı yoldan anlatıyor. Gönlü kırılmasın diye...

Evlîyâullahın, mürşidlerin, büyük hoca efendilerimizin hareketleri de böyleydi. Kendi hayatımızdan onların meclislerinde gördüğümüz;

bir kimsenin kusurunu gördüler mi “Hişt! Onu yapma, kes, bırak!” filan tarzında söylemezlerdi. Lafı biraz başka yerden dolandırıp bir başka şekilde yerini bulup söylerlerdi. Bazen birkaç gün sonra söylerlerdi. Bazen muhterem kardeşlerim, “Bir kusurun söylenmesi için on sene bekleriz.” demiş Abdülaziz Efendi Rh.A.

“—Siz sanıyor musunuz ki biz müridimizin her kusurunu hemen pat diye yüzüne söyleriz? Hayır. Yerini bulsun, zamanı gelsin, tavına gelsin, demir tavında dövülür, iş tam ona tesir edecek noktaya ulaşsın da söyleyeyim diye, fırsatı kollaya kollaya bazen on sene bekleriz, biz sizin bir kusurunuzu düzeltmek için.” demiş Abdülaziz Hocamız Rh.A.

Onun için acele etmemek lâzım!

Çocuğa da terbiyede bu kaidelere dikkat edersek, çocuğun haysiyeti rencide olmaz.

“—Gel buraya edepsiz!”

Haydii kulağını bir tutuyorsun, kırıyorsun kırıyorsun, lastik gibi. Çocuk şöyle parmağın ucunda havaya kalkıyor. Eyvah filan, şap suratına bir tokat... Evet, ananın babanın dövdüğü yerde vurduğu yerde gül biter, hocanın dövdüğü yerde gül biter ama o çocuğun içi harap olur.

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:

“—Çocuklarınıza asil insanmış gibi muamele edin!” Nasıl muamele edersen çocuk öyle olur.

“—Sus terbiyesiz, otur terbiyesiz, defol terbiyesiz, git terbiyesiz, yapma onu, kafanı

kırarım, bacağını kırarım, Allah kahretsin e mi!” bilmem ne...

Bazı kadınlar var; sanki kadın onun üvey anası, sanki evlat onun evlâdı değil. Açıyor ağzını yumuyor gözünü beddua ediyor.

“—Ölün çıksın e mi?” bilmem ne ve saire.

Ölüsü çıksa ne yapacaksınız? O zaman da cıyak cıyak bağırarak, saçını başını yolacak.

“—E sen söyledin! Oyuncak mı?”

Bizim köyde birisi birisine bir haksızlık yapmış. Haksız bir muamele. Haksızlık yaptığı şahıs dul bir kadın. Yapma etme dinletememiş. Bir mal haksızlığı olmuş. O ona beddua ediyor;

“—Gözün çıksın, iki gözün kör olsun!” diyor kadın.

Kendisine böyle denilen şahıs da “Amin!” diyor. O “İki gözün kör olsun!” diyor, bu da “Amin!” diyor. Yani kendisine kör olsun diyen kimseye karşı alaylı alaylı “Amin!” diyor. “Köpeğin duası kabul olsa gökten kemik yağar.” diyor arkasından. Güya cevap veriyor, güya nükte yapıyor.

Muhterem kardeşlerim! Bugün o şahsın iki gözü kör... Bu işler oyuna gelmez, yani onu anladım ben. İki gözü kör. Evet,

o zaman alay etti, o dua etti, beddua etti, bu da “Amin!” dedi. Allah’a sığınacaktı:

“—Estağfirullah” diyecekti, “Ben sana ne yaptım kadın?” diyecekti, “Bir haksızlık yapmışsam telafi edelim!” diyecekti.

Allah'ın işi şakaya gelmez. İşi hafife aldığı için, sen misin “İki gözün kör olsun!” deyince “Amin!” diyen? O da razı, sen de razısın. Haydi bakalım gözün kör olsun da gör. Buyur bakalım şimdi. Onun için çok dikkatli olmamız gerekiyor.

d. Gece Uyanınca Söyledikleri

Yine Hz. Âişe Validemiz RA rivayet eylemiş:⁵

كَانَ إِذَا تَضَوَّرَ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا
الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ

(ن.ك. عن عائشة)

RE. 528/8 (*Kâne izâ tedavvara mine'l-leyli, kâle: Lâ ilâhe illa'llâhü'l-vâhidü'l-kahhâr, rabbü's-semâvâti ve'l-ardı ve mâ beynehüme'l-azîzû'l-gaffâr.*)

Peygamber Efendimiz'in zevcesi olmak dolayısıyla gece hayatını biliyor. “Peygamber SAS Hazretleri geceleyin yatağında döndükleri zaman.” İnsan bir yandan bir yana döner ya hani, “Ah belim, of başım, ensem...” Hani artık ne söylerse döner.

⁵ Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.724, no:1980; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.400, no:7688; İbn-i Münde, *Tevhid*, c.I, s.406, no:303; Beyhakî, *el-Esmâ ve's-Sıfat*, c.I, s.28, no:20; Taberânî, *Dua*, c.I, s.244, no:764; İbnü's-Sinnî, *Amelü'l-Yevm ve'lLeyleh*, c.III, s.441, no:755; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.IV, s.119, no:1616; Cür-cânî, *Târih-i Cür-cân*, c.I, s.143, no:162; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXII; s.442; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.114, no:18242; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.183, no:6615.

Peygamber Efendimiz nasıl dönerdi?

Şöyle derdi: (*Lâ ilâhe illa'llâhü'l-vâhidü'l-kahhâr, rabbü'ssemâvâti ve'l-ardı ve mâ beynehüme'l-azîzû'l-gaffâr*)

Uyku uyuyordu, uykudan uyandı, bir yandan öbür tarafına dönüyor. Görüyorsunuz *Lâ ilâhe illa'llah'*larla, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin *Es-mâ-i Hüsnâ'*sıyla dönüyor. Her hali öyle; gecesi, gündüzü, uykusu, uyanıklığı...

Zaten, “Benim gözüm uyur ama gönlüm uymaz.” demiştir Peygamber Efendimiz. “Ben önümden gördüğüm gibi arkamı da görürüm.” buyurdu. Çünkü Allah gösteriyordu ona, arkasında olanı da bilirdi.

Ne demek? Bir de bu duanın mânası düşünelim söyleyelim. İlk önce duayı yazmak isteyen bu haliyle yazsın:

(*Lâ ilâhe illa'llâhü'l-vâhidü'l-kahhâr, rabbü'ssemâvâti ve'l-ardı ve mâ beynehüme'l-azîzû'l-gaffâr*)

Mânası ne oluyor:

“Vâhid ve Kahhâr olan Allah'tan gayrı bir ilah yoktur. Ancak O vardır. Başka hiçbir ilah yoktur. Vâhid'tir, tektir. Kahhâr'dır, kahredicidir. Zalimleri, düşmanları, istediğini kahreder.”

İstedliğini yaşatır istediğini öldürür. İstedığinin başına yıldırımlar yağdırır, istediğine ömür verir. Hastayı iyi eder, iyi insanı hastanın başında beklerken öldürür. Ölüden diriyi çıkartır, diriyi ölüme götürür. Küçücük bir tohumdan bir ağaç meydana getirir. Vâhid ü Kahhâr, O'ndan gayrı

ilah yok, hiçbir ilah yok. “O’ndan gayrı ilah yok,” [demek] yetmez, hiçbir ilah yok! Ancak O var, ondan gayrı hiçbir ilah yok.

(*Rabbü’s-semâvâti ve’l-ardı ve mâ beynehûmâ*)
“Göklerin ve yerin ve bunların arasının Rabbidir.
(*El-azîzü’l-gaffâr*) “Azîz’dir ve Gaffâr’dır.”

Tabii bu Esmâ-i Hüsnâ’yı açıklamaya geçecek olduk mu, çok uzun sözler söylemek mümkün.

Rab ne demek?

Arapça’da *rab* kelimesi, bir, sahib mânasına gelir. Meselâ, rabbü’l-mâl, mal sahibi demek. Meselâ, rabbü’l-beyt, evin ev sahibi hanım, evin ev sahibi bey filan mânasına gelir. *Rab*, sahib anlamına geliyor. (*Rabbü’s-semâvâti ve’l-ard*) demek, yani o mânasını verecek olursak; “Semaların, göklerin ve yerin sahibi.” Mülkün sahibi, yerin göğün her tarafın arasının hepsinin sahibi” demek.

Ama *rab*, bir de terbiye eden demektir. Terbiye de bizim bugünkü mânasında kullanılmıyor; büyüten, besleyip büyüten, yetiştiren demektir. Yani eline kamçıyı alıp da arslan terbiye etmek filan gibi değil de yedirip içirip, beslemek büyütmek mânasına geliyor, daha ziyade beslemek mânasına geliyor. Yani semaların, göklerin, yerin ve arasındaki tüm varlıkların besleyicisi. Hepsine rızkını veriyor, hepsini yaşatıyor, hepsini yönetiyor. Rab bu mânaya geliyor.

Semaların ve yerin ve arasındakilerin Rabbi, Azîz ve Gaffâr. O Allah yerlerin, göklerin ve arasının Rabbi’dir, Azîz ve Gaffâr’dır.

Azîz ne demek? Çok izzetli demektir. Yani çok şerefli, çok kıymetli mânasına gelir. Bir de çok kudretli demektir. Yani dediğini yaptırır, hiç kimse onun karşısında duramaz, galebe çalar, yener mânasına gelir.

Kahhâr, kahredici, mahvedici demek. Kahreder, perişan eder; düşmanları kahreder, mânasına.

(*El-azîzü'l-gaffâr*) diyor, yani günahları çok affedicidir, günahları çok affedicidir.

Muhterem kardeşlerim! Hepimiz günah işleyen insanlar olduğumuzdan cezayı hak etmişizdir. Yani Allah bize ne ceza verse, ne hastalık verse, ne sıkıntı verse, ne derde uğrasak hepsi revâdır bize. Cehenneme atsa kütük gibi cayır cayır yaksa revâdır.

Neden? Edebsiz kullanız. Terbiyemiz, bilgimiz, görgümüz kıt.

O bizi her zaman görüyor, her zaman yanımızda hâzır ve nâzır. Her amelimiz yazılıyor, her amelimiz onun gözünün önünde, hepsi tartılacak. Biz sabahtan akşama günahsızız.

Bu günahlara gücü kuvveti nereden buluyoruz?

Onun verdiği rızıktan buluyoruz. Ye rızkını, yap isyanı... Bu kadar edebsizlik olur mu?

Sen birisine bir iyilik yapsan, o sana kötülük yapsa... Bir daha iyilik yapsan, bir daha kötülük yapsa... Bir daha iyilik yapsan, bir daha kötülük yapsa; gerilirsin, bir tokat aşkedersin, dokuz takla atar. Kızarsın, “Nedir bu?” dersin.

“—Yâhu ben sana boyuna iyilik yapıyorum, iyilik yapıyorum, sende hiç insaf, vicdan yok

mu? Nankör, alçak!” bilmem ne, ağzına geleni söylersin.

E biz hepimiz, sabahtan akşama işimiz isyan, terbiyesizlik. Nerede o eski, eski edepli kullar?

Öyle kimseleri anlatıyorlar ki yatağında bir ayağını uzatıp oturmamış, yatmamış. Hatta uyku esnasında ayağımı uzatırım, edepsizlik olur diye dizlerine bağ geçirirlermiş. Dizlerini kıvrıp böyle bağ geçirirlermiş ki ayağımız uzanıp da saygısızlık olmasın diye. Bir diz çöküp otururlarmış, saatlerce dururlarmış.

Hocamız Rahmetullâhi aleyh’i anlatıyorlar derviş arkadaşları:

“—Şeyhinin huzuruna gelip oturdu mu bir diz çökerdi, kımıldamazdı, heykel gibi dururdu.” diyorlar.

Azme bak, terbiyeye bak. Ne insanlar varmış, ne edepli, saygılı, mübarek insanlar varmış!..

İmam Mâlik Hazretleri Rh.A, Mâliki mezhebinin kurucusu, hadis rivayet eder aynı zamanda. Aynı zamanda hadis alimi. Bir hadis rivayet ederken öyle bir edepli oturmuş ki, arkaya bile yaslanmazmış. Hadisi rivayet ediyor, oyuncak değil. Peygamber Efendimiz’in mübarek sözleri, sanki Peygamber Efendimiz’in meclisiymiş gibi o kadar kıymetli, o kadar önemli diye arkaya bile yaslanmazmış. Her şeyleri tepeden tırnağa edebe riâyet etmek, saygıyı gözlemek.

Hocamız’ın salonunun duvarında, şöyle oturduğu yerde, başının ucunda, sedirin başköşesinde

yazılı idi: *Edeb yâ hû!*

“—Ey filanca! Edebini takın!” mânasına gelir.

*Edeb bir tâc imiş nûr-u Hüdâ’dan, Giy ol tâcî
emin ol her belâdan.*

Edeb, Allah’ın nurundan bir taç. İnsan başına edebî giydi mi sanki taçlı bir padişah gibi olur, o tacı giydin mi her belâdan emin olursun. Edebli ol demek yani.

*İlm ü irfan meclisinde aradım kıldım taleb; En
geridedir ilim, illa edeb, illa edeb!*

İlim bile geride kalıyor, önce edeb. Önce edeb, önce edeb diyor, yani edeb.

Kapıdan girişin, kapıyı çalmanın, selâmın bir edebî vardır.

Bir müslüman bir kapıyı çaldı. Kapıya doğru böyle durmaz. Peygamber Efendimiz’in sünnetidir, ya yanını dönecek ya arkasını dönecek kapıya.

Neden?

Sen kapıyı çalmışsındır, içerideki kadın başkası sanır, çıplak bir şekilde, başı açık bir şekilde açarır kapıyı... Öyle olabilir. Onun için ihtiyata riâyet ederek yan duruyor, kapının açıldığı zaman içine bakmıyor.

Açık bir pencereden veya kapıdan içeriye bakmak hırsızlık gibidir İslâm’da. Ha o kapıdan içeri girmişsin, izinsiz dolaşıyorsun ha bakıyorsun. Bakmayacak.

E açmasalardı... Açmışlar, onlara ait bir şey ama sen baktığın zaman bakmanın günahını

yüklenirsin. Hırsız gibi olursun sen.

Hırsızlık hiç yaptın mı?

“—Estağfirullah hocam, ne demek? Allah korusun, Allah saklasın.”

İyi ama filancanın camı açık, filancanın perdesi açık, filancanın kapısı açık... Açık bir pencereden veya kapıdan içeriye bakmak hırsızlık gibidir.

Ben hatırlıyorum, Haydarpaşa'dan trene binerdik Erenköy'e kadar, o zaman tren yolculuğu 25 dakika idi, köşklerin arasından geçerdik. Akşam, buradan tahsilden Erenköy'e dönüyoruz. E bütün köşklerin böyle perdeleri açık. Trenden herkes, herkes seyrediyor:

“—Oooh, masasına bak ne kadar güzel. Mobilyalarına bak ne kadar güzel...”

Seyredene de günah, açana da günah...

Bizim töremizde yok, bizim töremizde perdeler kapatılır. Evin perdeleri kapatılır.

Müslüman yolda yürürken nasıl olacak?

Bizim büyüklerimiz bizim yolumuzda demişler ki: *Nazar ber kadem* yürüyecek. Bakışları, gözleri ayaklarında, pabucunun ucuna doğru dönük, öyle yürüyecek.

Hiç öyle yürüyen bir insan gördünüz mü bu civarda?

Ben görmedim. Şu apartmana bakarız, bu apartmana bakarız, gelene bakarız, gidene bakarız, bazısı dönüp geçene de bakar... İnsan pabucunun ucuna bakacak, başkasını görmeyecek, nâmahreme bakmayacak, işine

işine bakacak, öyle yürüyecek.

Allah cümlemizi edeb sahibi eylesin...

e. Sözüünü Üç Defa Tekrar Ederdi

Buhârî’de, Ahmed ibn-i Hanbel’de ve Tirmîzî’de Enes RA’dan rivayet edilmiş:⁶

كَانَ إِذَا تَكَلَّمَ بِكَلِمَةٍ أَعَادَهَا ثَلَاثًا حَتَّى تَفْهَمَ عَنْهُ
وَإِذَا أَتَى عَلَى قَوْمٍ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ سَلَّمَ عَلَيْهِمْ ثَلَاثًا
(حم.خ.ت. عن أنس)

RE. 528/9 (*Kâne izâ tekelleme bi-kelimetin, eâdehâ selâsen, hattâ tûfheme anhü; feizâ etâ alâ kavmin, feselleme aleyhim, selleme aleyhim selâsen.*)

(*Kâne izâ tekelleme bi-kelimetin*) “Peygamber SAS bir söz konuştuğu zaman, (*eâdehâ selâsen*) onu üç defa tekrar ederdi. (*Hattâ tûfheme anhü*) Ta ki o söz anlaşılınsın, iyice duyulsun, anlaşılınsın diye üç defa söyledirdi.”

“Tavsiyesini, sözünü tane tane konuşurdu bir kere, çok fasîh konuşurdu ve üç defa tekrar ederdi. (*Feizâ etâ alâ kavmin*) Bir topluma, topluluğa geldiği zaman, (*feselleme aleyhim*) onlara selâm verdiği zaman, (*selleme aleyhim selâsen*) üç defa selâm verirdi.”

“—*Es-selâmü aleyküm! Es-selâmü aleyküm! Es-*

⁶ Buhârî, *Sahîh*, c.I, s.167, no:93; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.I, s.127; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.146, no:18434; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.183, no:6618.

selâmü aleyküm!”

Bir defa *Selâmun aleyküm* deyip girmiyor. Üç defa selâm verirdi, böyleymiş âdet-i seniyyesi... Topluluğa geliyor, hepsinin gönlü hoş olsun diye demek ki ona, ona, ona, ona şöyle üç defa selâm verirdi. Sözüünü üç defa tekrar etmesi, iyi anlaşılсын diye. Üç defa selâm vermesi de gönüller hoş olsun, memnuniyet olsun diye.

“—Aman Rasûlüllah Efendimiz bize üç defa selam verdi, üç defa dua buyurdu, üç defa bizim selâmetliğimizi istedi, ne mutlu...” diye sevincinden uçar insanlar.

Bir defa söyleyip kaşlarını çatıp bir kenara çekilse tesir başka olur, üç defa güleç yüzle söylediği zaman tesir çok güzel oluyor.

Ayet-i kerîmede ne deniliyor Peygamber Efendimiz hakkında:

فِيمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِمْ لَوَّ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظًا
الْقَلْبِ لَا نَفْضُوا مِنْ حَوْلِكَ

(آل عمران: ١٥٩)

(*Febimâ rahmetin mina'llâhi linte lehüm*) “Ey Rasûlüm! Allah’ın bir rahmeti eseri olarak sen o etrafındaki ashâbına yumuşak davrandın. O savaştaki söz dinlememelerine rağmen sen yine onlara yumuşak davrandın, mülayim davrandın.

(*Velev künte fazzan*) Öyle katı sözlü, katı davranışlı, sert, haşin tavırlı bir kimse olsaydın, (*galîze'l-kalbi*) katı kalpli bir kimse olsaydın;

(*lenfaddù min havlike*) bu olaylardan, savaşın arkasındaki o şeylerden, gönül yıkıntılarından, üzüntülerden dolayı etrafındakiler dağılıp giderlerdi.” (Âl-i İmran, 3/159)

Efendimiz yumuşaktı, tatlı tatlı... Mekke'yi fethetti de kimseyi böyle rencide edecek söz söylemedi. Onlar ona ne düşmanlıklar yapmışlardı! Fethetti, fatih olarak galip olarak girdi içeriye, kimseyi incitmedi. Affetti hepsini... Çünkü işi ahiret sevabı kazanmak. Dünya ile işi yok, ne olacak... Hesap ahirette. Biz de öyle olalım inşaallah.

f. Uyandıĝı Zaman Ettiĝi Dua

Ümm-ü Seleme RA'dan şöyle rivayet edilmiş:⁷

كَانَ إِذَا تَعَارَّ مِنَ اللَّيْلِ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ
وَاهِدٍ لِّلسَّبِيلِ الْأَقْوَمِ

(محمد بن نصر في الصلاة عن أم سلمة)

RE. 528/10 (*Kâne izâ teârra mine'l-leyli, kâle: Rabbi'ğfir ve'rham, ve'hdi li's-sebîli'l-akvemi.*)

(*Kâne izâ teârra mine'l-leyli, kâle*) “Peygamber SAS Efendimiz geceleyin uyandıĝı, kalktıĝı zaman; (*kâle: Rabbi'ğfir ve'rham, ve'hdi li's-sebîli'l-akvemi*) ‘*Rabbi'ğfir ve'rham vehdi li's-sebîli'l-akvem*’ derlerdi.”

Yazın: “*Rabbi'ğfir ve'rham ve'hdi li's-sebîli'l-akvem.*”

⁷ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.115, no:18243; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.183, no:6616.

Ne demek bu?

(*Rabbi'ğfir*) “Ey benim Rabbim affet, mağfiredet! (*Ve'rham*) Merhamet eyle, rahmetini bahşeyle... (*Vehdi li's-sebîli'l-akvem*) En sağlam, en doğru yola beni sevk et...”

Akvem, en doğru demektir. Yâni: “Dosdoğru en güzel yola beni sevk et yâ Rabbi. Yanlış yollara saptırtma yâ Rabbi. Eğri yollarda yürütme yâ Rabbi. Yanlış istikametlere yöneltme...” demek oluyor.

Yataktan kalktığı, uyandığı zaman Peygamber Efendimiz, geceleyin böyle derdi: (*Rabbi'ğfir ve'rham ve'hdi li's-sebîli'l-akvem*) “Affeyle yâ Rabbi, mağfiredet eyle yâ Rabbi, rahmetini bahşeyle yâ Rabbi. En doğru yola sevk eyle yâ Rabbi.” demiş oluyor.

g. Sabah Yemek Yerse, Akşam Yemezdi

Ebû Saîd el-Hudrî RA Hazretlerinden rivayet edilmiş:⁸

كَانَ إِذَا تَغَدَّى لَمْ يَتَعَشَّ وَإِذَا تَعَشَّى لَمْ يَتَغَدَّ

(حل. عن أبي سعيد)

RE. 528/11 (*Kâne izâ teğaddâ lem yete'aşşe ve izâ te'aşşâ lem yeteğadde.*)

“Peygamber Efendimiz sabah yemeği yerse, gündüz yemeği yerse akşam yemeği yemezdi.

⁸ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.323; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVIII, s.423; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.104, no:18177; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.183, no:6617.

Akşam yemeği yerse, sabah yemeği yemezdi.”

Bir günde iki yemek yemezdi. Açlığın çok faydaları vardır. Bulamadığından değil Peygamber Efendimiz, çok Şey bulurdu, çok Şey gelirdi kendisine de durdurmazdı yanında, hemen dağıtırdı, hemen ikram ederdi, hemen saçardı. Evinde bulunsa bile yemezdi. Yani bulmadığından değil, açlığın faydasından.

Açlığın faydalarından bazılarını zikreleyim. Neden böyle yaptığını Őerhte Şöyle açıklıyor:

Dünyaya dalmıŐ olmamak, dünya ehli olmamak için, dünyadan zühd sahibi olduğundan böyle yapardı. Ve ibadete kuvvet bulmak için böyle yapardı. Çünkü midesi hafif oldu mu insanın uykusu gelmez, kendinden geçmez, gözleri kapanmaz, ibadetini, zikrini, tesbihini rahat yapar. Midesi dolu oldu mu dayandığı yerde vaaz meclisi bile olsa başlar horlamaya.

Neden? Midesi dolu, gözleri baygın, midesindeki Şeyi öğüteceğim diye vücut har har, har har çalışıyor, yoruluyor. İbadete kuvvet bulmak, dünyadan sıyrılmak, dünyaya meyletmiŐ olmamak, dünya ehli olmamak tıka basa dolgunluk günah olduğundan, ondan kaçınmak ve muhtaçları kendisine tercih etmek için yapardı bunu.

Ashâb-ı suffice, mescidinin arka tarafındaki sofrada aç yatıyor, Peygamber Efendimiz günde iki defa yemek yemiyor. Neden? Onlara da gitsin biraz, onlar da istifade etsinler diye.

Hız. Fatıma Anamız ile Hız. Ali Efendimiz RA evli. Birisi kızı birisi damadı. Ev işi yapmaktan

elleri yara olmuş. Hz. Ali Efendimiz Hz. Fatıma Anamıza yardımcı imiş; o da yapıyormuş, o da yapıyormuş. Kuyudan su çekiyorlar, buğday un hâline getirilecek. O zamanlar hazır böyle buğdaylar, bakkallar, unlar yok, unu el değirmeninde çevirecekler kendileri yapacaklar, buğdayı kendileri öğütecekler.

Tabii, bilmiyorum o devirleri yaşayan var mıdır içinizde?

Böyle değirmen, dangur dungur, dangur dungur, dangur dungur çevire çevire insanın avucu yara olur; kuyudan suyu çeke çeke, çeke çeke insanın elleri yara olur, şişer kabarır, yara olur.

Şimdi biz musluğu açıyoruz; şar şar, şar şar...

Yahu sen bir abdest alacaktın, bir depo su harcadın! Şöyle biraz kıymetini bilsene. Sen bunu çeşmeden getirseydin sırtında, böyle mi harcardın? Denizden alsan israf etmeyeceksin suyu. Böyle dikkat edeceksin.

Elleri yara olmuş Hz. Ali Efendimiz'le Hz. Fatma Anamızın. Demişler ki;

“—Muhterem babacığımız! Ellerimiz ev işleri yapmaktan yara oldu, şu ganimet olarak getirilmiş olan esirlerden, bir tanesini bize hizmetçi olarak verseniz de ev işlerini o yapsa...” deyince diyor ki;

“—Ashâb-ı suffe'nin ihtiyaçları çok fazla, o esirleri satıp onların parasıyla onların ihtiyacını göreceğim. Ben size tesbih öğreteyim onları çekin, Allah size kuvvet verir.”

Kendi çocuğuna şey [bile esir] vermiyor.

Kendi çocuğuna bile ötekileri korumayı kollamayı düşündüğü için esir vermiyor. Öyle bir Peygamber... Dünyada öyle cömert, öyle ölçülü, öyle merhametli, öyle adaletli; âhirette de bize öyle şefkatli, şefaata edecek...

Bir hadis-i şeriflerinde buyurmuşlar ki:⁹

شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي

(حم. د. ت. ن. ع. حب. طب. ك. هب. ض. عن أنس ط. ه. ت. طب. ك. حل. ض. هب. وابن خزيمة)
(عن جابر خط. عن ابن عمر قط. خط. عن كعب بن عجرة طب. عن ابن عباس)

RE. 306/3 (Şefâatî li-ehli'l-kebâiri min ümmetî)

“Benim şefaati ümmetimin günahkârlarına, büyük günah işleyenlerine erişecek, onlara fayda verecek.”

Yani biz de, günahkâr kullar da onun şefaati isteriz. Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmı çok getirelim, sünnetini tutmaya çok gayret edelim, şefaati istemeye yüzümüz olsun.

Şimdi dönelim hadis-i şerife:

⁹ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.2, s.649, no:4739; Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.625, no:2435; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.3, s.213, no:13245; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.14, s.387, no:6468; Hâkim, *Müstedrek*, c.1, s.139, no:228; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.1, s.258, no:749; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.6, s.40, no:3284; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.287, no:310; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.8, s.17, no:15616; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.7, s.261; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.1, s.166, no:236; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.4, s.625, no:2436; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.2, s.1441, no:4310; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.14, s.386, no:6467; Hâkim, *Müstedrek*, c.1, s.140, no:231; Tayâlisî, *Müsned*, c.1, s.233, no:1669; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.1, s.287, no:311; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.3, s.201; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.11, s.189, no:11454; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

“—Günde iki defa yemek yemezdi. Sabah yerse akşam yemezdi, akşam yerse sabah yemezdi.”

Biz ne yapıyoruz? Biz yine âdeti değiştirdik. Yemek âdetini de değiştirdik, İslâmî âdet yok. Hepimizin şikayeti şişmanlıktandır. Kalp hastalıkları, damar sertliği, kolesterol ıvır zıvır bilmem romatizma ve saire ve saire.

Neden? Hepimiz sırtında bir tane, iki tane, üç tane teneke taşıyor. Gizli yağ tenekesi taşıyor.

Geçenlerde bir arkadaşımız Ankara’da ziyaretime geldi, 35 kilo fazlalığı varmış. Meşhur bir kimse, “35 kilo verdim.” diyor.

“—Oo, iki tenekeden kurtulmuşsun.” dedim. “Bu yağ tenekeleri 17,5 kiloluk, gaz tenekeleri 17 kiloluktur. 35 kilo verdiysen sırtında devamlı iki teneke taşıyormuşsun, merdivenlerden inerken, yürürken... İki tenekeden kurtulmuşsun, ne mutlu sana!” dedim.

şimdi biz ne yapıyoruz?

Biz, biz sabah kahvaltısı ederiz, bir. Sabah kahvaltısına gelsin yağlılar, bilmem sucuklar, bilmem neler filan bir kahvaltı ederiz.

Ondan sonra bir öğlen yemeği yeriz, lokantaya gider iş sahipleri, öğle yemeğinde gelsin bir buçuk porsiyon köfte bilmem ne, şunu bunu veyahut işyerinde bile yese yarım ekmeği şöyle bir keserler, içine doldururlar etleri, iştahlı iştahlı bir de onu yer, iki.

Ondan sonra akşam bir de eve gelir:

“—Oh be, öldüm yoruldu, getir hanım şu sofrayı, çabuk getir...” İçeriye zaten böyle şaka

yaparak bağırarak girerler, “Ölüyorum yetiş imdadıma...” filan. Sofra bir kurulur ondan sonra onu da yer, ooh karnı tepe gibi şişti. Midede boş yer kalmadı, tım tım, futbol topu gibi. Ondan sonra divanın üstüne oturdu mu gözleri kapanmaya başlar.

“—Efendi yatsıyı kılacaktın?”

“—Dur sonra kılarım.”

“—Neden?”

Karnı tıklım tıklım doldu, gündüzün yorgunluğu da var, yatar. E tabii her gün böyle yerse, sırf ekmek yese bile insan kilo alır. Ondan sonra damar sertliği, kolesterol, kalp rahatsızlıkları, ayak rahatsızlıkları başlıyor, çeşitli sıkıntılar oluyor.

Peygamber Efendimiz ne yaparmış?

Az yemiş, yediği zaman az yemiş, öğün olarak da miktar olarak az yemiş. Bizim dedelerimiz iki defa yerlermiş. Tanzimat’tan sonra üç defa yemek gelmiş. Üçüncü defa yemek, Tanzimat’tan sonra modalanmış.

Batı örfü âdeti gelince evin şekli şemâli de değişiyor. Sofra gidiyor masa geliyor, sedir gidiyor koltuk geliyor. Sedirin üstüne sıkıştığı zaman on kişi oturur ama salonun içine dört tane kallavi koltuk koydun mu, kanatlı, kuyruklu, kıvrımlı, girintili çıkıntılı bilmem neli; dört tane koltuk koca salonu dolduruyor.

“—Ötekiler nereye oturacak?”

“—Yer yok...”

“–Neden?”

İşte batı modası böyledir. Batırır insanı. Dört tane koltuğu koyarsın, hepimizin evinde var da onun için göğsümü gere gere söylüyorum. Hepimiz kusurluyuz. Yani sizden özür dilemiyorum, hepimiz böyleyiz. Bizim de öyle. Halbuki ne güzel sedir! Canım önünde şöyle bir sedir olurdu. Büyükler oraya otururdu, ondan sonra öbür taraflarda da minderler olurdu. Nereye kaldırırsan gider minder, kolay bir şey. İstersen üstünde yatarsın, uyursun, sedirde de yatılır. Sedirin altına da bir şeyler konulurdu. Sedirin altı da bir işe yarardı.

Şimdi koltuğun altına bir şey koyamazsın.

Neden? Görünür, kimse görmesin, bir şey konulmaz.

Bacakları böyle, eğri büğrü bacakları vardır, arslan pençesi gibi bilmem ne filan gibi. Kim bilir kaç yüz bine, kaç milyona alınmıştır. Halbuki bir tahta sedir portakal sandığından bile yapılır, tak tak tak tak. Bir pazar günü getirin, ben yapayım size, bu kadar kolay... Koltuklara milyonlar verilir. Biraz eskidi mi mobilyalar hanım başlar sızlanmaya:

“–Bizim mobilyalar eskidi, yenileyelim!”

Yeni modası çıkmış, haydi onlar alınır. Mobilyalar çok olduğu için evlere sığılmaz. Üç odalı ev yetmedi, beş odalı ev arayalım; beş odalı yetmedi dubleks olsun, tripleks olsun. Bu işin sonu gelmiyor, çünkü âdetlerimiz değişti.

Peygamber Efendimiz yemek yerken tabağı

sıyırır, biz tabakta bırakmayı kâr sayarız. Peygamber Efendimiz bir şey içeceği zaman içer, biz çayın yarısını boş bırakırız.

Dikkat ederseniz aslında biz İslâm'dan yavaş yavaş sıyrılıyoruz. Cemiyet olarak bizim düşmanlarımız bizi kandırıyorlar, yavaş yavaş, derece derece derece saptırdıkları için, biz İslâm'dan küllî sapmanın ne kadar büyük olduğunu fark edemiyoruz muhterem kardeşlerim.

Onun için İslâmî âdetlere, örflere sımsıkı sarılalım. Hepimiz gelin söz verelim; giyimimizden kuşamımızdan yaşamamıza, evimizin mobilyasından yememize varıncaya kadar her şeyimiz Efendimiz'in emirlerine ve âdetine uygun olsun...

h. Teheccüd Namazını İkişer İkişer Kıldadı

Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri'nden şöyle rivayet edilmiştir:¹⁰

كَانَ إِذَا تَهَجَّدَ يُسَلِّمُ بَيْنَ كُلِّ رَكَعَتَيْنِ

(ابن نصر عن أبي أيوب)

RE. 528/12 (*Kâne izâ teheccede, yüsellimü beyne külli rek'ateyni.*)

(*Kâne izâ teheccede*) “Peygamber SAS Efendimiz teheccüd kıldığı zaman, (*yüsellimü beyne külli rek'ateyni*) her iki rekâta bir selâm verirdi.”

¹⁰ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.66, no:17984; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.183, no:6619.

Teheccüd ne demek?

İmsak kesilmezden önceki bir vakitte, gecenin bir zamanında uykudan kalkıp abdest alıp iki rekât, dört rekât, altı rekât neyse namaz kılmaya *teheccüd* derler. Bu konuda Peygamber Efendimiz'e:

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَنْ يَبْعَثَكَ
رَبُّكَ مَقَامًا مَّحْمُودًا

(الإسراء: ٧٩)

(*Ve mine'l-leyli fetehecced bihî nâfileten lek, asâ en yeb'aseke rabbüke makamen mahmûdâ*)
[Gecenin bir kısmında da uyanarak sana mahsus fazla bir ibadet olmak üzere *teheccüd* namazı kıl ki, Rabbin seni Makam-ı Mahmud'a ulaştırsın.]
(İsrâ, 17/79) buyrulmuştur.

Teheccüd çok sevaplıdır, çok kıymetlidir. Vakit çok değerlidir, o *teheccüd* zamanına seher vakti derler. Türkçe'de biz seher vakti deyince bazıları sabah vakti anlıyor.

Seher nedir? *Seher*, gecenin son vaktine derler. Sahur yemeği yenilen zamana *seher vakti* derler. Yani daha henüz yatsının vakti geçmemiş, sabahın vakti girmemiş bir zaman.

Seherlerde kuşlar ile, Çağırayım Mevlam seni.

Ne demek? Yani gecenin sonunda kalkacak. Başka bir ayet-i kerimede Peygamber Efendimiz'e:

يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ قُمْ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا نِصْفَهُ أَوْ انْقُصْ
مِنْهُ قَلِيلًا أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا

(المزمل: ١-٤)

(*Yâ eyyühe'l-müzzemmil. Kumi'l-leyle illâ kalîlâ. Nısfehû evi'nkus minhü kalîlâ. Ev zid aleyhi ve rettili'l-kur'âne tertîlâ.*) [Ey örtünüp bürünen Rasûlüm! Birazı hariç geceleyin kalk namaz kıl! Gecenin yarısını kıl, yahut bunu biraz azalt, ya da çoğalt ve Kur'an'ı tane tane oku!] (Müzzemmil, 73/1-4) buyrulmuştur.

Onun için, gecenin yarısı geçtikten sonra, üçte ikisi geçtikten sonra, dervişler böyle kalkıp namaz kılarlar.

Gece herkes uyuyor, ortalık sessiz, bir huşû var. Bir mübarek zaman, o zamanda salihler ibadet ederler. Eskilerden yenilerden sâlihler ibadet ededurmuşlar, o vakit dualar kabuldür. Çünkü Allahu Teâlâ Hazretleri kullarına seslenir o zamanda;

“—Yok mu benden bir şey isteyen, haydi istesin, istediğini vereceğim?” dediği zamandır. Haceti olan kalksın, o vakitte namazını kılsın, dileğini dilesin.

“—Peygamber Efendimiz bu teheccüd vaktinde namaz kılardı, bu namazlarda iki rekâтта bir selam verirdi.” deniliyor bu rivayette.

i. Suyun Fazlasını Secde Yerine Dökerdi

Taberani, Hz. Hasan Efendimiz'den şöyle

rivayet etmiş:¹¹

كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ فَضَّلَ مَاءً حَتَّى يُسَيِّلَهُ عَلَى مَوْضِعِ

سُجُودِهِ

(طب. عن الحسن ع. عن الحسين)

RE.528/13 (*Kâne izâ tevaddaa, faddala mâen, hattâ yüseyyilehû alâ mevdîi sücûdihî.*)

“Peygamber Efendimiz abdest aldığı zaman suyun fazlasını biraz artırır, onu secde mahalline dökerdi. Alnına dökerdi mânasına da gelir, secde ettiği yere de dökerdi.”

Sıcak ülke, çatır çatır sıcak, çok sıcak, suyunun artan kısmını secde edeceği yere dökermiş ki, orada buharlaşmadan bir serinleme olacak secde etsin diye düşünüyorum ben. Öyle sanıyorum ben, yani o sebepten olduğunu tahmin ediyorum. Veya alnına dökerdi Peygamber Efendimiz SAS.

j. Küçük Abdest Mahalline Su Serperdi

İbn-i Mâce ve Taberânî, Hakem ibn-i Süfyan’dan şöyle rivayet etmişler:¹²

¹¹ Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.III, s.85, no:2739; Heysemî, *Mecmaü’zZevâid*, c.I, s.536, no:1190; Hz. Hasan RA’dan. *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.183, no:6621.

¹² İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.61, no:454; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.III, s.216, no:3174; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.II, s.166, no:586; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.168, no:1792; Abdürrezak, *Musannef*, c.I, s.152, no:586; Hakem ibn-i Süfyan RA’dan. İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.VII, s.42; Câbir RA’dan.

Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.161, no:734; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.X, s.363, no:5524; Üsâmetü’bnü Zeyd RA’dan.

كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ أَخَذَ كَفًّا مِنْ مَاءٍ فَنَضَحَ بِهِ فَرْجَهُ

(حم. د. ن. ه. ك. عن الحكم بن سفيان)

RE. 528/14 (*Kâne izâ tevaddaa, ehaze keffen min mâin, fenedaha bihî fercehû.*)

“Peygamber Efendimiz SAS abdest aldığı zaman küçük abdest mahallini de yıkardı, oraya su serperdi.”

Vesvese gelmesin diye bize bir işaret bu. Hani acaba abdestim kaçtı mı ve saire olmasın diye veyahut küçük abdestten sonra bile abdest yerini yıkamak güzel bir şeydir. Yani orada hiçbir şey kalmasın diye yıkamak, kurulamak güzeldir. Ona işaret olabilir.

Sayfayı tamamlamak için böyle hızlı gidiyorum.

k. Abdest Alırken Yüzüğünü Hareket Ettirirdi

İbn-i Mâce Ebû Râfî’den şöyle rivayet emiş:¹³

كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ حَرَّكَ خَاتَمَهُ

(ه. عن أبي رافع)

RE. 528/15 (*Kâne izâ tevaddaa harrake hâtemehû.*)

(*Kâne izâ tevaddaa*) “Abdest aldığı zaman,

¹³ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.46, no:443; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.57, no:263; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.83, no:16; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.451; Ebû Râfî RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.38, no:17836; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.183, no:6622.

(*harrake hâtemehû*) parmağındaki yüzüğü hareket ettirirdi.”

Çünkü yüzüğün altına su gitmezse abdest yerini bulmaz. Su her tarafına gitsin diye yüzüğü hareket ettirmek lazım. Yüzük kullananlar buna dikkat eylesinler.

I. Abdest Alırken Dirseklerine Dikkat Ederdi

Dâra Kutnî’de Câbir RA’dan şöyle rivayet edilmiş:¹⁴

كَانَ إِذَا تَوَضَّأَ أَدَارَ الْمَاءَ عَلَى مِرْفَقَيْهِ

(قط. عن جابر)

RE. 528/16 (*Kâne izâ tevaddaa, edâre’l-mâe ‘alâ mirfekayhi.*)

“Abdest aldığı zaman suyu dirseklerinden döndürürdü. Dirseklerinden döndürürdü, yani dirsek kısmında su değmemiş, su ulaşmamış kısım kalmasın diye ihtimam ederdi.”

Abdestte biliyorsunuz kolların, dirseklerin iyice yıkanmasına dikkat etmek gerekiyor. Umumiyetle çocuklar, gençler acele ederler, suyu alırlar dökerler. Haydi getir bakalım kolunu, bak burası hiç ıslanmadı. Yani çok ihtimam etmezler. Halbuki suyu şöyle güzelce döndüreceksiniz, oranın şu dirsekten iki parmak yukarısına kadar ıslanması şart.

¹⁴ Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.83, no:15; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.I, s.56, no:259; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VII, s.38, no:17837; *Câmiü’s-Sağîr*, c.II, s.183, no:6623.

Ebû Hüreyre RA elbisesini iyice sıvarmış, ta buralara kadar yıkarmış. O neden? Abdest aldığı âzâlar kıyamet gününde pırıl pırıl nurlu olacak. Onun için yaparmış onu. O mübarek de ta buraya kadar sıvarmış, ta buralara kadar yıkarmış, omuzlarına yakın yerlerine kadar, oralar da pırıl pırıl olsun diye. Onun da hesabı o...

Allah şefaathlerine nâil eylesin... Allah bizi dinimizi neşeyle, şevkle, zevkle, şuurlu tatlı tatlı yaşamaya muvaffak eylesin... İki cihanda azîz eylesin...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
04. 12. 1988 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

